

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ, ЕМБРІОЛОГІЇ ТА ПАТОЛОГІЧНОЇ
МОРФОЛОГІЇ З КУРСОМ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ

**МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ
ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
«ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ»**

Розробник:

Зав. кафедри, д.м.н., професор Варвара
СИТНІКОВА

Методичні розробки семінарських занять
затверджені на засіданні кафедри протокол
№ 5 від «04» квітня 2024 р.

Зав.кафедри д.м.н., професор
Варвара СИТНІКОВА

Одеса 2024

Теми семінарських занять

	стр
01. Юридичні основи патологоанатомічної діяльності в Україні.	5
02. Організація роботи патологоанатомічної лабораторії.	7
03. Документація патологоанатомічного відділення.	9
04. Використання міжнародної класифікації хвороб. Ятрогенні хвороби	11
05. Історія патологічної анатомії.	13
06. Кальцифікація.	15
07. Ускладнення переливання крові.	17
08. Ексудативне запалення	19
09. Роль біопсій тканин при запальних розладах.	21
10. Фіброз	23
11. Амілоїдоз	25
12. Особливо небезпечні інфекції. Туберкульоз.	27
13. Гіпертензивні синдроми.	29
14. Ендокардит. Набуті вади серця.	31
15. Перикардит. Панкардит.	34
16. Вторинні кардіоміопатії	36
17. Крупозна пневмонія.	38
18. Вірусна пневмонія. Коронавірусна пневмонія.	41
19. Бронхопневмонія змішаної етіології. Хімічна пневмонія	43
20. Диференційна діагностика пухлинних та непухлинних уражень легень.	45
21. Пневмоконіози.	47
22. Хвороби зубо-щелепної системи. Хвороби щелеп.	49
23. Хвороби слинних залоз.	51
24. Хвороби губ, язика, м'яких тканин порожнини рота.	53
25. Передпухлинні захворювання порожнини рота.	55
26. Хвороби жовчного міхура. Хвороби підшлункової залози.	57
27. Нефротичний синдром.	59

28.	Амілоїдоз нирок.	61
29.	Нефролітіаз.	63
30.	Уремія.	65
31.	Морфологічні зміни гіпофіза у вагітних і в підлітковому періоді.	67
32.	Гіпофізарний нанізм.	69
33.	Зміни задньої частки гіпофіза. Нецукровий діабет.	72
34.	Діабетичний гломерулосклероз (синдром Кімельстїл- Уїлсона). Діабетична ангіопатія.	74
35.	Запальні захворювання головного мозку. Менінгіти. Енцефаліти	76
36.	Абсцеси мозку	78
37.	Хвороба Альцгеймера	80
38.	Боковий аміотрофічний склероз	82
39.	Метастатичні пухлини нервової системи.	84
40.	Інфекції жіночих статевих органів.	86
41.	Непухлинна патологія шкіри зовнішніх статевих органів жінки.	98
42.	Новоутворення вульви.	90
43.	Аномалії розвитку піхви.	92
44.	Зміни ендометрію при вживанні оральних контрацептивів.	94
45.	Ендометріоз і аденоміоз.	96
46.	Герміногенні пухлини чоловічих і жіночих статевих органів. Метастатичні пухлини статевих органів.	98
47.	Мимовільний аборт та дострокові пологи.	100
48.	Аномалії розвитку посліду. Послід при багатоплідній вагітності.	102
49.	Послід при переношеній вагітності.	105
50.	Послід при екстагенітальній патології. Пухлини плаценти.	107
51.	Пологова інфекція	110
52.	Гіпопластичні стани кровотворення.	112
53.	Коагулопатії.	114
54.	Спленомегалія. Новоутворення селезінки.	116

55.	Гемобластози. Принципи класифікації. Гострі лейкемії. Хронічні лейкемії	118
56.	Лімфоми ходжкінські. Лімфоми неходжкінські.	121
57.	Дослідження червоного кісткового мозку та лімфовузлів при гемобластозах.	123

Семінарське заняття № 01

Тема: Юридичні основи патологоанатомічної діяльності в Україні.

Мета: Поглиблення знань юридичних прав та відповідальності, юридичних основ патологоанатомічної діяльності в Україні, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку трудової осмисленості і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: лікарські помилки, нещасний випадок у лікарській практиці, недбалість, самовпевненість, необережність, неуцтво(невігластво), хабар, ятрогенні хвороби, злочин.

Обладнання: комп'ютер, відеоматеріали (лекції, ролики), статті Карного Кодексу України, наказ МОЗ України N628 від 25.09.2015 р.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, часмотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології.)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Ятрогенні захворювання.
2. Адміністративна і кримінальна відповідальність в лікарській діяльності.
3. Нещасні випадки в лікарській діяльності.
4. Дії медичного персоналу, що можуть призвести до виникнення небажаних наслідків і лежать в основі порушення професійних обов'язків.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Наказ МОЗ України N628 від 25.09.2015 р. "Про розвиток та удосконалення патологоанатомічної служби в Україні (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства Охорони здоров'я):
  - Штатні нормативи медичного персоналу патологоанатомічних відділень лікувально-профілактичних закладів, патологоанатомічних бюро.
  - Положення про посадові обов'язки медичного персоналу патологоанатомічного бюро та централізованого патологоанатомічного відділення лікувально-профілактичного закладу.
  - Положення про проведення анатомічного аналізу смертельних наслідків.
  - Положення про порядок дослідження біопсійного та операційного матеріалів (патогістологічні дослідження).

- Інструкція про порядок та строки зберігання патологоанатомічних документів та матеріалів з патологоанатомічного дослідження.

2. Наказ N628 від 25.09.2015 р. порівняно з наказом N 81 від 12.05.1992 р.

3. Наказ МОЗ України від 06 вересня 2021 року № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину».

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Адміністративна відповідальність лікаря- патологоанатома.

2. Кримінальна відповідальність лікаря - патологоанатома.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Наказ МОЗ України N628 від 25.09.2015 р. "Про розвиток та удосконалення патологоанатомічної служби в Україні (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства Охорони Здоров'я).

2. Наказ МОЗ України від 06 вересня 2021 року № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину».

3. Наказ МОЗ України від 31.10.2011 р. № 737 "Про затвердження табелів оснащення медичною технікою та виробами медичного призначення патологоанатомічного центру".

4. Патологічна анатомія / П.І. Черв'як. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 912 с.

5. Організація роботи закладів і підрозділів патологоанатомічної служби України/ Методичні рекомендації. Укладачі: В. А. Діброва, С.Г. Гичка, П. В. Кузик, М.М. Багрій, В.П.Бурлаченко, Б.Й. Рібун, І.І. Сидоренко, П.П. Снісаревський. – Київ, 2017. – 50 с.

Електронні посилання

1. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0081282-92>

2. <https://ips.ligazakon.net/document/RE36861>

Семінарське заняття № 02

Тема: Організація роботи патологоанатомічної лабораторії.

Мета: Поглиблення знань організації роботи патологоанатомічної лабораторії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку трудової осмисленості і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: патологоанатомічне відділення, патоморфологічна (патогістологічна) лабораторія, прижиттєва діагностика, посмертна діагностика, секційний блок, біопсійний матеріал, операційний матеріал.

Обладнання: комп'ютер, відеоматеріали (лекції, ролики), методичні матеріали

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, час мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології).

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Патологоанатомічна служба України: структура, завдання, функції.
2. Організація роботи патологоанатомічного закладу (центру, бюро).

III. Обговорення теоретичних питань

1. Патологоанатомічна лабораторія: поняття, функції, завдання.
2. Види патоморфологічних лабораторій.
3. Штатний склад патогістологічного відділення.
4. Оснащення патологоанатомічної лабораторії.
5. Права і обов'язки персоналу патологоанатомічної лабораторії.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Особливості роботи патологоанатомічної лабораторії в онкодиспансері.
2. Специфіка роботи патоморфологічної лабораторії в судово медичному бюро.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Наказ МОЗ України №628 від 25.09.2015 р. "Про розвиток та удосконалення патологоанатомічної служби в Україні (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства).
2. Наказ МОЗ України від 06 вересня 2021 року № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину».
3. Наказ МОЗ України від 31.10.2011 р. № 737 "Про затвердження табелів оснащення медичною технікою та виробами медичного призначення патологоанатомічного центру".
4. Патологічна анатомія / П.І. Черв'як. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 912 с.
5. Організація роботи закладів і підрозділів патологоанатомічної служби України/ Методичні рекомендації. Укладачі: В. А. Діброва, С.Г. Гичка, П. В. Кузик, М.М. Багрій, В.П.Бурлаченко, Б.Й. Рібун, І.І. Сидоренко, П.П. Снісаревський. – Київ, 2017. – 50 с.

Електронні посилання

1. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0081282-92>
2. <https://unci.org.ua/naukovo-doslidne-viddilennya-patologichnoyi-anatomiyi-ta-gistologiyi/>

Семінарське заняття № 03

Тема: Документація патологоанатомічного відділення.

Мета: Поглиблення знань по документації патологоанатомічного відділення, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку трудової осмисленості і застосування знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: протокол розтину померлого, журнал реєстрації матеріалів та документів (ф. 190/о), направлення на патологогістологічне дослідження, книга обліку спирту тощо.

Обладнання: комп'ютер, відеоматеріали (лекції, ролики), методичні матеріали, закони МОЗ України

Навчальний час: 2 години.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.8

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, часмотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології.)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Патологоанатомічна служба України: структура, завдання, функції.
2. Організація роботи патологоанатомічного закладу (центру, бюро).

III. Обговорення теоретичних питань

1. Основна документація патологоанатомічного відділення.
2. Особливості і порядок заповнення різних документів патологоанатомічного відділення.
3. Протоколювання розтину (карта патологоанатомічного дослідження).
4. Відповідальні особи за заповнення журналів обліку та іншої документації патологоанатомічного відділення.
5. Порядок та строки зберігання патологоанатомічних документів та матеріалів патологоанатомічного дослідження.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Юридична відповідальність за заповнення документації патологоанатомічного відділення.
2. Особливості протоколу патологоанатомічного розтину від судово-медичного. При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Наказ МОЗ України №628 від 25.09.2015 р. "Про розвиток та удосконалення патологоанатомічної служби в Україні (Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства).

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.9

2. Наказ МОЗ України від 06 вересня 2021 року № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину».
3. Наказ МОЗ України від 31.10.2011 р. № 737 "Про затвердження табелів оснащення медичною технікою та виробами медичного призначення патологоанатомічного центру".
4. Патологічна анатомія / П.І. Черв'як. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 912 с.
5. Організація роботи закладів і підрозділів патологоанатомічної служби України/ Методичні рекомендації. Укладачі: В. А. Діброва, С.Г. Гичка, П. В. Кузик, М.М. Багрій, В.П.Бурлаченко, Б.Й. Рібун, І.І. Сидоренко, П.П. Снісаревський. – Київ, 2017. – 50 с.

Електронні посилання

1. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0081282-92>
2. <https://tdmuv.com/kafedra/internal/patologanatom/>

Семінарське заняття № 04

Тема: Використання міжнародної класифікації хвороб. Ятрогенні хвороби.

Мета: Поглиблення знань по міжнародній класифікації хвороб (МКХ) та особливостях її використання, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку трудової осмисленості і застосування знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: міжнародна класифікація хвороб, доказова медицина, код хвороби, хвороба, хворобливий стан, діагноз хвороби, статистика ятрогенні хвороби, лікарська помилка, психогенна ятрогенія, лікарська ятрогенія, травматична ятрогенія, ятрогенні інфекції, етика, деонтологія, ідіосинкразія.

Обладнання: комп'ютер, відеоматеріали (лекції, ролики), методичні матеріали, МКХ-10(11)

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, часмотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Хвороба і хворобливий стан.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.10

2. Що уявляє собою МКХ?
3. Історія та передумови виникнення МКХ.
4. Доказова медицина: поняття, основні завдання.
5. Етика і деонтологія в медичному закладі по відношенню до пацієнтів та їх родичів.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Мета і основні завдання МКХ.
2. Структура МКХ. Основні розділи.
3. Історія виникнення МКХ.
4. Особливості створення МКХ та її затвердження в країнах світу.
5. Статистична цінність МКХ.
6. Правильність запису діагнозу згідно МКХ.
7. Визначення ятрогенної хвороби.
8. Класифікації ятрогенних хвороб.
9. Етіологія ятрогенних хвороб.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. МКХ-10 і МКХ-11. Передумови для змін.
2. МКХ як інструмент єдності класифікації хвороб в різних країнах.
3. Наслідки ятрогенних захворювань.
4. Правові засади ятрогенії.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data International statistical classification of diseases and related health problems. - 10th revision, Fifth edition, 2016-1080 с.
2. Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я. НК 025:2021/МОЗ України– Київ, 2021. – 1670 с.
3. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я Десятий перегляд. Австралійська модифікація. Табличний перелік. Десяте видання, – 1 липня 2017 р. – 1321 с.
4. Патологічна анатомія / П.І. Черв'як. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 912 с.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.11

5. Організація роботи закладів і підрозділів патологоанатомічної служби України/ Методичні рекомендації. Укладачі: В. А. Діброва, С.Г. Гичка, П. В. Кузик, М.М. Багрій, В.П.Бурлаченко, Б.Й. Рібун, І.І. Сидоренко, П.П. Снісаревський. – Київ, 2017. – 50 с.

Електронні посилання

1. <https://www.umj.com.ua/article/126550/mizhnarodna-klasifikatsiya-hvorob-11-shho-novogo>
2. <https://www.who.int/standards/classifications/classification-of-diseases>
3. <https://www.cdc.gov/nchs/icd/icd10.htm>
4. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/3376487/>

Семінарське заняття № 05

Тема: Історія патологічної анатомії. Історія патологічної анатомії України

Мета: Поглиблення знань по історії патологічної анатомії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку трудової осмисленості і застосування знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: патологічна анатомія, макроскопічний рівень, мікроскопічний рівень, молекулярно-генетичні методи дослідження.

Обладнання: комп'ютер, відеоматеріали (лекції, ролики), методичні матеріали, підручники.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, часмотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології.)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Що з себе уявляє патологічна анатомія як предмет медичного навчального закладу, як сфера професійної діяльності, як галузь науки?
2. Періоди розвитку патанатомії (анатомічний, макроскопічний, мікроскопічний, молекулярно-біологічний).

III. Обговорення теоретичних питань

1. Розвиток патанатомії в Античні часи.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.12

2. Стан патанатомії в Середньовіччі.
3. Передумови для подальшого бурхливого розвитку патанатомії після періоду Середньовіччя.
4. Макроморфологічний етап розвитку патанатомії.
5. Мікроскопічний етап розвитку патоморфології.
6. Молекулярно-біологічний етап розвитку патоморфології.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

1. Вплив появи мікроскопа на розвиток патологічної анатомії. Перші офіційні системні патологоанатомічні дослідження (Е. Х. Егіді, Д. С. Самойловича).
2. Патологічна анатомія в системі охорони здоров'я України в другій половині XIX століття - першій половині XX століття. Патологоанатомічні школи: Київська, Харківська, Львівська, Одеська.
3. Стан розвитку патологічної анатомії під час незалежності України.

Теми доповідей

1. Визначні патологоанатоми та цілі наукових досліджень Харківської школи.
2. Визначні патологоанатоми та цілі наукових досліджень Київської школи.
3. Визначні патологоанатоми та цілі наукових досліджень Львівської школи.
4. Визначні патологоанатоми та цілі наукових досліджень Одеської школи.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Лекція" Вступ у патологічну анатомія"/В. Р. Будзин. – ЛДУФК. 2018. – 10с.
2. Патологічна анатомія / П.І. Черв'як. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 912 с.
3. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д.Марковський, В.О.Туманський І.В. Сорокіна та ін., за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина». 2015– 936 с. колір. вид. ISBN 978-617-505-450-5

Електронні посилання

1. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/54103>
2. <https://centrbud.com.ua/?p=4208>

Семінарське заняття № 06

Тема: Кальцифікація.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії порушення обміну кальцію, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Кальцифікація. Петрифікація. Кальцергія. Кальцифілаксія.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології).

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та класифікація вапняної дистрофії. Патогенез виникнення.
2. Морфологічні прояви кальцинозу. Методи виявлення кальцію в тканинах.
3. Види кальцинозу.
4. Кальцифікація.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Класифікація кальцинозу.
2. Основні механізми розвитку вапняної дистрофії.
3. Морфологічні прояви вапняної дистрофії.
4. Мікроскопічна характеристика кальцинозу.
5. Макроскопічна характеристика органів при звапнінні.
6. Ускладнення кальцифікації.
7. Значення вапняної дистрофії.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Механізм розвитку вапняної дистрофії.
2. Метастатичне звапніння.
3. Дистрофічне звапніння.
4. Метаболічне звапніння.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниц: Нова Книга, 2016. – 800с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 7

Тема: Ускладнення переливання крові.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії з ускладнень гемотрансфузії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Ускладнення механічного характеру. Ускладнення реактивного характеру. Інфекційні захворювання при переливанні крові.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології).

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та класифікація гемотрансфузії.
2. Абсолютні та відносні протипоказання до гемотрансфузії.
3. Основні ускладнення гемотрансфузії та їх профілактика.
- III. Обговорення теоретичних питань:
  1. Гостре розширення серця.
  2. Повітряна емболія.
  3. Тромбози та емболії.
  4. Посттрансфузійний шок при переливанні несумісної крові.
  5. Посттрансфузійний токсичний шок.
  6. Цитратна інтоксикація.
  7. Анафілактичний шок.
  8. Синдром масивних трансфузій.
  9. Зараження гострими інфекційними захворюваннями: кір, грип, скарлатина, тифи, ВІЛ та ін.
  10. Зараження сифілісом, малярією, гепатитом.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Історія розвитку трансфузіології.
2. Основні компоненти та препарати крові та їх застосування.
3. Порядок проведення гемотрансфузії.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 8

Тема: Ексудативне запалення.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії з ексудативного запалення, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Запалення. Ексудат. Трансудат.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Запалення і імунітет. Поняття та види ексудативного запалення
2. Загальна характеристика ексудативного запалення.
3. Стадії запалення, медіатори запалення.
4. Синдром системної запальної відповіді. Поліорганна недостатність.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Серозне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
2. Геморагічне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
3. Фібринозне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
4. Гнійне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
5. Гнильне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
6. Катаральне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
7. Змішане запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Загальна морфологія запалення.
2. Механізми утворення ексудату та їх регуляція.

3. Наслідки і значення ексудативного запалення.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завмрювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологі: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 9

Тема: Роль біопсій тканин при запальних процесах. Гранульоми.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії з продуктивного запалення, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Біопсія. Гранульома.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 4 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та етіологія гранульоматозного запалення.
2. Види гранульом.
3. Морфогенез та патогенез гранульоматозного запалення.
4. Виходи та значення гранульоматозного запалення.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Визначення поняття гранульома.
2. Патогенез.
3. Види гранульом.
4. Основні відмінності гранульом при різних захворюваннях.
5. Специфічні та неспецифічні гранульоми.
6. Виходи та значення гранульоматозного запалення.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Загальна морфологія гранульом.
2. Лепрома.
3. Неімунні гранульоми.

4. Характеристика органів при гранульоматозному запаленні.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 10

Тема: Фіброз.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії ускладнень запалення, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Запалення. Фіброз. Панцирне серце.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опірних знань (фронтальне опитування з основної термінології).

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття фібринозного запалення.
2. Загальна характеристика фібринозного запалення.
3. Форми фібринозного запалення.
4. Виходи фібринозного запалення, прогноз.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Крупозне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
  2. Дифтеритичне запалення: причини, морфологічна характеристика, наслідки.
- Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Панцирне серце, морфологічна характеристика.
2. Фіброз, цироз.
3. Наслідки і значення фібринозного запалення.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.22

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завморожувальних серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskiy, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 11

Тема: Амілоїдоз.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії з порушення обміну речовин, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Амілоїдоз. Амілоїдобласт. Сагова селезінка. Сальна нирка.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.23

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології).

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та етіологія амілоїдозу.
2. Класифікація амілоїдозу.
3. Морфогенез та патогенез амілоїдозу.
4. Виходи та значення амілоїдозу.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Визначення поняття амілоїдозу.
2. Патогенез амілоїдозу.
3. Класифікація амілоїдозу.
4. Первинний амілоїдоз.
5. Спадковий амілоїдоз.
6. Вторинний амілоїдоз.
7. Макро- та мікроскопічна характеристика органів при амілоїдозі.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Загальна морфологія амілоїду.
2. Сагова селезінка.
3. Наслідки і значення амілоїдозу.
4. Характеристика органів при амілоїдозі.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.24

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018 – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 12

Тема: Особливо небезпечні інфекції: чума, натуральна віспа, холера. Туберкульоз.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії з інфекційних хвороб, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення.

Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Особливо небезпечні інфекції. Туберкульоз. Первинний туберкульозний комплекс. Осередок Гона.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 6 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та епідеміологія особливо небезпечних інфекцій.
2. Патоморфологія чуми.
3. Патоморфологія натуральної віспи.
4. Патоморфологія холери.
5. Наслідки особливо небезпечних інфекцій, прогноз.
6. Патоморфологія первинного туберкульозу.
7. Патоморфологія гематогенного туберкульозу.
8. Патоморфологія вторинного туберкульозу.
9. Наслідки туберкульозу, прогноз.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Особливості легеневої чуми. Чому вона є найнебезпечнішою формою.
2. Причини смерті при чумі.
3. Особливості чорної віспи. Причини смерті.
4. Морфологія холерного алгіду. Ексікоз. Причини смерті.
5. Ускладнення туберкульозу.
6. Патоморфоз туберкульозу. Поєднання туберкульозу з ВІЛ інфекцією.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Туберкульоз нирок.
2. Ревматизм Понсе.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологі: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 13

Тема: Гіпертензивні синдроми.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії гіпертензивних синдромів, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Гіпертензивні синдроми. Гіпертонічна хвороба. Симптоматична артеріальна гіпертензія. Плазматичне просякання. Фібриноїдний некроз. Сладж-феномен. Гіпертрофія. Гіаліноз. Склероз. Геморагії.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та класифікація гіпертонічної хвороби, гіпертензивних синдромів. Патогенез виникнення.
2. Хвороби, пов'язані з гіпертензивними синдромами.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Класифікація симптоматичних гіпертензій.
2. Основні патофізіологічні механізми розвитку, які призводять до розвитку гіпертензивних синдромів.
3. Морфологічні прояви гіпертензивних синдромів.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Зміни артеріального тиску при феохромоцитомі.
2. Зміни артеріального тиску при хворобі Іценко-Кушинга.
3. Зміни артеріального тиску при пухлинах кори надниркових залоз.
4. Зміни артеріального тиску при патологічному клімаксі.

5. Зміни артеріального тиску при гіперпаратиреозі.
6. Зміни артеріального тиску при токсичному зобі.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні матеріали у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. –208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с..
6. Патоморфологія основних завморовань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 14

Тема: Ендокардит. Набуті вади серця.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії ендокардиту, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Ендокардит. Інфекційний септичний ендокардит. Неінфекційний тромбоендокардит. Ревматичний ендокардит. Парієтальний фібропластичний еозинофільний ендокардит Леффлера. Набуті вади серця. Рубцювання. Петрифікація. Склероз. Мітральний клапан. Аортальний клапан. Тристулковий клапан. Клапан легеневої артерії.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології).

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та класифікація ендокардиту.
2. Класифікація септичного ендокардиту.
3. Морфологічні прояви гострого, підгострого та затяжного інфекційного ендокардиту.
4. Морфологічні прояви неінфекційного тромбоендокардиту.
5. Поняття та класифікація набутих вад серця.
6. Механізм формування набутих вад серця.
7. Патоморфологія набутих вад серця.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Класифікація ендокардиту.
2. Етіологія та патогенез інфекційного ендокардиту.
4. Класифікація інфекційного ендокардиту.
5. Морфологія інфекційного ендокардиту
6. Ускладнення інфекційного ендокардиту.
7. Етіологія та патогенез парієтального фібропластичного еозинофільного ендокардиту Леффлера.
8. Морфологія парієтального фібропластичного еозинофільного ендокардиту Леффлера.

9. Ускладнення парієтального фібропластичного ендокардиту Леффлера.
10. Набуті вади мітрального клапану.
11. Набуті вади аортальних клапанів.
12. Набуті вади тристулкового клапана і клапанів легеневої артерії.
13. Причини смерті при набутих вадах серця.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Патоморфоз інфекційного ендокардиту.
2. Імунні порушення при парієтальному фібропластичному ендокардиті Леффлера.
3. Компенсована вада серця
4. Декомпенсована вада серця.
5. Комбінована вада серця.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с

8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 15

Тема: Перикардит. Панкардит

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії перикардита та панкардита, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Перикардит. Панкардит.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття та класифікація перикардиту. Патогенез виникнення.
2. Морфологічні прояви перикардиту.
3. Ускладнення перикардиту.
4. Поняття панкардит. Патогенез виникнення.

III. Обговорення теоретичних питань:

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.32

1. Етіологія перикардиту. Класифікація перикардиту.
2. Основні патофізіологічні механізми розвитку, які призводять до розвитку вторинного перикардиту.
3. Морфологічні прояви вторинного перикардиту.
4. Ускладнення перикардиту.
5. Етіологія патогенез виникнення перикардиту.
6. Морфологічні прояви перикардиту.
7. Ускладнення перикардиту.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Первинний ізольований перикардит.
2. Вірусний, ревматичний та уремічний перикардит.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних захворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с

8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 3.

Семінарське заняття № 16

Тема: Вторинні кардіоміопатії

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії вторинних кардіоміопатій, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Алкогольна кардіоміопатія. Метаболічні кардіоміопатії. Карциноїдний синдром. Катехоламіни. Медикаментозні та токсичні кардіоміопатії. Кобальтова кардіоміопатія.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Первинні кардіоміопатії, види, морфологія.
2. Поняття вторинної кардіоміопатії.
3. Етіологія вторинних кардіоміопатій.
4. Види вторинних кардіоміопатій.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Алкогольна кардіоміопатія.
2. Метаболічна кардіоміопатія.
3. Кардіоміопатія, асоційована з хворобами сполучної тканини.
4. Кардіоміопатія, асоційована з нервово-м'язовими хворобами.
5. Кардіоміопатія, асоційована з дисліпідозом і мукополісахаридозом.
6. Медикаментозні та токсичні кардіоміопатії.
7. Кардіоміопатія, асоційована з інфільтратами при лейкемії, карциноматозі, саркоїдозі.
8. Кардіоміопатія, асоційована з інфекціями (вірусні, бактеріальні та паразитарні).
9. Сенильні кардіоміопатії.
10. Кардіоміопатія, асоційована з хворобами органів травлення (синдром порушеного всмоктування (мальабсорбція), панкреатит, цироз печінки тощо).

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Кардіоміопатія, зумовлена порушенням метаболізмом глікогену.
2. Кардіоміопатія, зумовлена порушенням метаболізмом ліпідів, стеатозом, або жировою дистрофією міокарда
3. Кардіоміопатія, зумовлена порушенням метаболізмом білків.
4. Гіалін-асоційована кардіоміопатія.
5. Амілоїдоз серця.
6. Кардіоміопатія, зумовлена порушенням метаболізмом мінералів. Дистрофічне звапніння. Метастатична кальцифікація.
7. Кардіоміопатія, зумовлена порушенням метаболізмом пігментів.
8. Кардіоміопатія, зумовлена порушенням метаболізмом вітамінів та недоїданням.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА". – Полтава, 2018. – 208 с

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с..
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 17

Тема: Крупозна пневмонія.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при крупозній пневмонії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття:Крупозна пневмонія. Стадії запальної реакції. Легеневі ускладнення. Позалегеневі ускладнення.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Будова і функції дихальної системи.
2. Поняття та класифікація пневмонії. Патогенез виникнення.
3. Клініко-морфологічні особливості, стадії розвитку, ускладнення, наслідки крупозної пневмонії.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Поняття крупозної пневмонії.
2. Етіологія та патогенез крупозної пневмонії.
3. Морфогенез крупозної пневмонії .
4. Ускладнення легеневі та позалегенові, які виникають при крупозній пневмонії.
5. Причини смерті при крупозній пневмонії.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Печінкова недостатність при крупозній пневмонії.
2. Диференційна діагностика крупозної пневмонії з бронхопневмонією.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018.– 208 с

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.37

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 18

Тема: Вірусна пневмонія.Коронавірусна пневмонія.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при вірусній пневмонії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Вірусна пневмонія, грип, парагрип, респіраторно-синцитіальна інфекція. COVID-19, вірусна (інтерстиціальна) пневмонія, гострий респіраторний дистрес-синдром дорослих (ГРДС), мікроангіопатія, шокова легеня, ексудативна фаза, проліферативна фаза, феномен аутоцитофагії.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Морфологічні особливості пневмонії при ВІЛ-інфекції.
2. Морфологічні особливості пневмонії при свинячому грипі.
3. Морфологічні особливості пневмонії при птичому грипі.
4. Ускладнення, наслідки пневмонії.
5. Патогенез цитокінового шторму при COVID-19.
6. Стан коагуляції і антикоагуляції при COVID-19.
7. Ускладнення і причини смерті при COVID-19.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Поняття вірусної пневмонії.
2. Грипозна пневмонія:патогенез, морфологія, ускладнення, причини смерті.
3. Парагрип:патогенез, морфологія, ускладнення.
4. Визначення коронавірусної пневмонії: етіологія та патогенез.
5. Морфологічні особливості пневмонії при COVID-19.
6. Пошкодження інших органів та систем при COVID-19.
7. Причини смерті при COVID-19.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Диференційна діагностика вірусних пневмоній.
2. Аденовірусна інфекція:патогенез, морфологія.
3. Цитомегаловірусна пневмонія.
4. Пневмоцистна пневмонія.
5. Диференційна діагностика змін легень при COVID-19 та грипі.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskiy, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 19

Тема: Бронхопневмонія змішаної етіології. Хімічна пневмонія.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при бронхопневмонії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Бронхопневмонія. Бронхіт. Бронхіоліт. Пневмококкова, стрептококкова, стафілококкова, грибкова бронхопневмонія. Мембрана клітин, фосфоліпіди

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття бронхопневмонії.
2. Етіологія бронхопневмонії.
3. Патогенез бронхопневмонії
4. Дія жиророзчинних речовин на мембрану клітин.
5. Дія парів бензину на мембрану клітин легень.
6. Дія парів ацетону на мембрану клітин легень.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Пневмококова бронхопневмонія.
2. Стафілококова бронхопневмонія .
3. Стрептококова бронхопневмонія.
4. Грибкова бронхопневмонія.
5. Ускладнення та причина смерті хворих на бронхопневмонію.
6. Поняття про хімічну пневмонію.
7. Професійна пневмонія(бензинова пневмонія).
8. Ліпоїдна пневмонія(екзогенна, ендогенна).
9. Радіаційна пневмонія.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Диференційна діагностика стафілококкової та стрептококкової бронхопневмонії.
2. Пневмонія, викликана синьогнійною паличкою (*Pseudomonasaeruginosa*).
3. Пневмонія, викликана протеем (*Proteusmirabilis*).
4. Гострий токсичний бронхіт.
5. Гострий токсичний набряк легень.
6. Ураження легень при пожежах.

7. Лихоманка металічних парів.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 20

Тема: Диференційна діагностика пухлинних та непухлинних уражень легень.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при диференційній діагностиці пухлинних та непухлинних уражень легень, отриманих в процесі вивчення

предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Саркоїдоз, туберкульоз

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Саркоїдоз.
2. Туберкульоз
3. Злоякісні пухлини легень
4. Доброякісні пухлини легень.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Диференційна діагностика пухлини легені з туберкульозом.
2. Диференційна діагностика саркоїдозу з туберкульозом.
3. Диференційна діагностика пухлини легені з пневмонією.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Диференційна діагностика пухлин середостіння з пухлинами органів грудної порожнини (легені, трахея, стравохід).

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо.

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА".– Полтава, 2018. – 208 с

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160с
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 21

Тема: Пневмоконіози.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при пневмоконіозах, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Пневмоконіози, силікоз, антракоз, прогресивний масивний фіброз, азбестоз, сидероз.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.44

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Шкідливі фактори виробничого середовища і їх дія на організм людини.
2. Пневмоконіоз зубних техніків.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Визначення пневмоконіозів: патогенез.
2. Пневмоконіоз у працівників вугільних шахт.
3. Силікоз: морфологія.
4. Азбестоз: патогенез, морфологія.
5. Антракоз: морфологія, ускладнення.
6. Сидероз.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Синдром Каплана.
2. Бериліоз.
3. Силікотуберкульоз.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”– Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.

4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завморовань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>

Семінарське заняття № 22

Тема: Хвороби зубно-щелепної системи. Хвороби щелеп

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії хвороб зубно-щелепної системи, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Захворювання твердих тканин зуба (карієс, некаріозні ураження), пульпіт, періодонтит, періостит, остеомієліт щелепних кісток.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Будова зуба.
2. Класифікація захворювань твердих тканин зуба.
3. Дати визначення основним хворобам зубно-щелепної системи.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Етіологія, класифікація, стадії ускладнення карієсу.
2. Етіологія, класифікація, ускладнення та наслідки пульпіта.
3. Реактивні зміни пульпи зуби.
4. Некаріозні ураження зубів
5. Етіологія, класифікація, клінічні прояви, ускладнення та наслідки періодонтита.
6. Етіологія, класифікація, стадії ускладнення періоститу.
7. Етіологія, класифікація, ускладнення та наслідки остеомієліту.
8. Етіологія, класифікація, ускладнення та наслідки парадонтиту.
9. Диференційна діагностика парадонтиту та парадонтозу.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Одонтогенний сепсіс.
2. Спадкові порушення розвитку зубів.
3. Спадкові порушення розвитку щелеп.
4. Кисти щелепних кісток.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.

3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Медицина". – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 23

Тема: Хвороби слинних залоз

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії хвороб слинних залоз, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Сіалоаденіт, сіалолітіаз, кісти та пухлини слинних залоз, пухлиноподобні захворювання.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.48

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Інфекційні сіалоденіти.
2. Обструктивні ураження слинних залоз.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Етіологія, класифікація, ускладнення та наслідки слинокам'яної хвороби.
2. Пухлиноподобні захворювання.
3. Пухлини слинних залоз.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Вродженні захворювання слинних залоз.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с

7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 24

Тема: Хвороби губ, язика, м'яких тканин порожнини рота

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії хвороб губ, язика, м'яких тканин порожнини рота, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Хейліт, глосит, стоматити.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Хвороби губ, язика, м'яких тканин порожнини рота.
2. Етіологія хвороб губ, язика, м'яких тканин порожнини рота.
3. Типові елементи ураження покривних тканин.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Патоморфологічні зміни при глоситах.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.50

2. Патоморфологічні зміни при хейлітах.
3. Патоморфологічні зміни при стоматитах.
4. Ускладнення хвороб губ, язика, м'яких тканин порожнини рота.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Патоморфологічні зміни при глоситах.
2. Передракові захворювання губ.
3. Рецидивуючий герпес.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА". – Полтава, 2018. –208с
1. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
2. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Медицина". – Х П. – 2019. – 420 с.
3. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
4. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с. .
5. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
6. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
7. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
8. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 25

Тема: Передпухлинні захворювання порожнини рота. Стравохід Барретта.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії передпухлинних захворювань рота, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Гіперплазія, метаплазія, лейкоплакія, гігантоклітинна гранульома, кісткова киста, стравохід Барретта, дисплазія епітелія, поліморфізм клітин та ядер епітелію, неповна кишкова метаплазія

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Передпухлинні захворювання порожнини рота
2. Природа передпухлинних захворювань порожнини рота
3. Стравохід Барретта.
4. Природа порушення функції ніжнього сфінктера стравоходу.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Визначення передпухлинні захворювання порожнини рота
2. Класифікація передпухлинних захворювань порожнини рота
3. Морфологічна характеристика лейкоплакії.
4. Морфологічна характеристика папіломовірусної інфекції.
5. Морфологічна характеристика пародонтом.
6. Рецидування та малігнізація передпухлинних захворювань порожнини рота
7. Визначення поняття стравохід Барретта.
8. Етіологія па патогенез стравоходу Барретта.

9. Морфологічна характеристика стравоходу Барретта.

10. Ускладнення стравоходу Барретта.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Імуногістохімічна діагностика об'ємних процесів порожнини рота.

2. Стравохід Барретта як передпухлинний процес.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.53

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 26

Тема: Хвороби жовчного міхура. Хвороби підшлункової залози.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії хвороб жовчного міхура, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Гострий холецистит, хронічний холецистит, жовчнокам'яна хвороба, рак жовчного міхура. Хвороби підшлункової залози. Гострий панкреатит. Дискінезія протоків. Жирові некрози. Секвестри. Панкреонекроз. Рак підшлункової залози. Аденокарцинома. Альвеолярний рак.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Хвороби жовчного міхура.
2. Дати визначення кожній з хвороб жовчного міхура.
3. Поняття та класифікація хвороб підшлункової залози. Патогенез виникнення.
2. Морфологічні особливості гострого та хронічного панкреатиту.
3. Рак підшлункової залози.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Етіологія, класифікація, ускладнення гострого холециститу.
2. Етіологія, патоморфологічні зміни, ускладнення та наслідки хронічного холециститу.
3. Етіологія, патоморфологія, ускладнення та наслідки жовчнокам'яної хвороби.
4. Класифікація конкрементів.
5. Етіологія та гістологічна будова рака жовчного міхура

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.54

6. Класифікація панкреатитів.
7. Основні патофізіологічні механізми розвитку гострого панкреатиту.
8. Морфологічні ознаки гострого, хронічного панкреатиту та панкреонекрозу.
9. Стадії раку підшлункової залози.
10. Морфологічні форми раку підшлункової залози.
11. Склеротичні зміни при хронічному панкреатиті.
12. Причини смерті при хворобах підшлункової залози.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Гострий холецистит.
2. Етіологія хвороб жовчного міхура.
3. Гострий геморагічний панкреатит.
4. Хронічний панкреатит. Панкреонекроз.
5. Рак підшлункової залози.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239с.
5. Патоморфологія : нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.

9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 27

Тема: Нефротичний синдром.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії нефротичного синдрому, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Нефротичний синдром. Вогнищевий сегментарний гломерулосклероз. Мембранозна нефропатія. Ліпоїдний нефроз. Мембранозний проліферативний гломерулонефрит.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Анатомія сечовидільної системи.
2. Будова і функції ниркового клубочка і канальцевого апарату нирки.
3. Поняття про процеси фільтрації, реабсорбції та секреції.
4. Механізми виникнення набряків при нефротичному синдромі.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Визначення нефротичного синдрому.
2. Основні захворювання, що супроводжуються нефротичним синдромом.
3. Основні патофізіологічні механізми розвитку розвитку нефротичного синдрому.
4. Незапальні гломерулопатії. Визначення. Класифікація.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.56

5. Гломерулонефрит з мінімальними змінами: патогенез, морфологія, клінічні прояви.
6. Фокальний сегментарний гломерулосклероз: причини виникнення, патогенез, морфологія, клінічні прояви.
7. Мембранозний гломерулонефрит: причини виникнення, патогенез, морфологія, клінічні прояви.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

3. Діабетична гломерулопатія.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Медицина". – Х П. – 2019. – 420 с.
2. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
3. Патоморфологія : нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
4. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
5. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
6. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
7. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 28

Тема: Амілоїдоз нирок.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при амілоїдозі нирок, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Амілоїдоз нирок. Амілоїд. Амілоїдобласти. Фібриноїдний некроз.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Анатомія нирок.
2. Гістологічна будова нирок.
3. Амілоїдоз: Визначення. Класифікація. Макроскопічна і мікроскопічна характеристика.
4. Теорії патогенезу амілоїдозу.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Стадії амілоїдозу нирок. Розповсюдження процесу в залежності від стадії.
2. Морфологічна характеристика кожної стадії захворювання.
3. Клінічні прояви амілоїдозу нирок.
4. Ускладнення амілоїдозу.
5. Прогноз.
6. Причини смерті при амілоїдозі нирок.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Амілоїдоз як ускладнення у хворих на ревматологічні захворювання.
2. Амілоїдоз у хворих на туберкульоз.
3. Амілоїдоз нирок, як основне захворювання.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. –208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 3.

Семінарське заняття № 29

Тема: Нефролітіаз.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії нефролітіазу, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Нефролітіаз. Пієлоектазія. Гідронефроз. Гідрокалікоз. Гідроуретеронефроз. Піонефроз. Уретерит. Панцирний паранефрит.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Анатомія сечовидільної системи.
2. Фізіологія сечоутворення. Склад сечі у нормі.
3. Види ниркових каменів.
4. Механізми виникнення набряків при наявності нефротичного синдрому.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Етіологія сечокам'яної хвороби . Загальні і місцеві фактори, які сприяють нефролітіазу.
2. Патогенез сечокам'яної хвороби.
3. Клінічні прояви сечокам'яної хвороби.
4. Морфологія сечокам'яної хвороби.
5. Ускладнення.
6. Причини смерті хворих на сечокам'яну хворобу.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Піонефроз: етіологія, патогенез , морфологічна характеристика.
2. Панцирний паранефрит: причини виникнення, морфологічна характеристика, наслідки.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
2. Патоморфологія : збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
3. Патоморфологія : нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
4. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
5. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
6. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
7. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 30

Тема: Уремія.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при уремії, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Уремія. Ниркова недостатність. Нефросклероз. Ацидоз. Азотемія. Аутоінтоксикація.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Анатомія сечовидільної системи.
2. Функції нирок
3. Причини виникнення хронічної ниркової недостатності.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Види азотемії.
2. Морфологічні зміни шкіри, слизових оболонок при уремії.
3. Морфологічні зміни органів дихання: уремічний ларингіт, трахеїт, пневмонія. Уремічний набряк легень.
4. Морфологічні зміни ШКТ при уремії.
5. Морфологічні зміни серозних оболонок при уремії. Уремічний плеврит, уремічний перитоніт.
6. Прогноз для хворих на уремію.
7. Причини смерті у хворих на уремію.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Уремія при еклампсії.
2. Особливості морфологічних проявів уремії при проведенні гемодіалізу.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА".– Полтава, 2018. –208 с

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.62

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 31

Тема: Морфологічні зміни гіпофіза у вагітних і в підлітковому періоді.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії щодо морфологічних змін гіпофіза, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Гіпофіз, передня і задня частки гіпофіза, пролактин, окситоцин, СТГ.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття про гіпофіз, з яких часток складається, які гормони продукує.
2. Морфологічні зміни гіпофіза у вагітних і в підлітковому періоді.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Патогенез змін, що відбуваються у гіпофізі під час вагітності та у підлітковому періоді;
2. Патоморфологічні прояви, характерні для захворювань гіпофіза.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Механізми гіпоксії гіпофіза під час вагітності та у підлітковому періоді.
При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с.

7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 32

Тема: Гіпофізарний нанізм.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії щодо захворювань гіпофізарного походження, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Гіпоталамо-гіпофізарна система, соматотропний гормон(СТГ), гіпотиреоїдизм, гіпокортицизм.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття про гіпофізарний нанізм.
2. Патогенез захворювань гіпофізарного походження, зокрема гіпофізарного нанізму.
3. Морфологічні ознаки гіпофізарного нанізму.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Основні патофізіологічні механізми, які призводять до розвитку гіпофізарного нанізму;
2. Патоморфологічні прояви хвороби, макро- та мікроскопічні;
3. Характерні зміни в органах, що виникають при гіпофізарному нанізмі.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Гіпофізарний нанізм, прогноз для життя, причини смерті.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфології: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с

-
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 33

Тема: Зміни задньої частки гіпофіза. Нецукровий діабет.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії щодо нецукрового діабету, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Нецукровий діабет, ідіопатичний нецукровий діабет, антидіуретичний гормон.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)
  - Питання для перевірки базових знань за темою семінару:
    1. Загальна характеристика нецукрового діабету.
    2. Патогенез виникнення нецукрового діабету.
    3. Морфологічні ознаки нецукрового діабету.
- III. Обговорення теоретичних питань:
  1. Гормональний дисбаланс, що виникає при нецукровому діабеті.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Пухлини задньої частки гіпофіза. Визначення, патогенез, патоморфологічні ознаки.
2. Нецукровий діабет. Визначення, патогенез, клінічні прояви, патоморфологічні ознаки.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko O. Prylutskiy, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 34

Тема: Діабетичний гломерулосклероз (синдром Кімельстіл-Уілсона). Діабетична ангіопатія

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії щодо ускладнень цукрового діабету, зокрема діабетичного гломерулосклерозу, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Цукровий діабет, діабетичний гломерулосклероз.

Обладнання: Світловий мікроскоп, макропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття про діабетичний гломерулосклероз.
2. Синдром Кімельстіл-Уілсона, його ознаки та зміни в органах.
3. Морфологічні ознаки захворювання.
4. Діабетична ангіопатія

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Основні патофізіологічні механізми розвитку діабетичного гломерулосклерозу;
2. Патоморфологічні ознаки хвороби.
3. Ексудативні та проліферативні зміни в клубочках нирки при діабетичному гломерулосклерозі.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Діабетичний гломерусклероз. Якість життя. Причини смерті. Формулювка діагнозу згідно МКХ - X.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с
6. Патоморфологія основних завврювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 35

Тема: Запальні захворювання головного мозку. Менінгіти. Енцефаліти.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії змін, спричинених запальними захворюваннями головного мозку, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Менінгіт. Плеоцитоз. Менінгіальні симптоми. Менінгококцемія гостра та хронічна. Поліо- і лейкоенцефаліт, енцефаломієліт, кліщовий енцефаліт. Вірусні енцефаліти. Ступор. Мозкова кома. Делірій. Параліч. Нейронофагія. Периваскулярні інфільтрати. Лейкоенцефаліт Шільдера та Ван-Богарта.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)
Питання для перевірки базових знань за темою семінару:
  1. Поняття та класифікація менінгітів;
  2. Клінічні ознаки менінгіального синдрому;
  3. Клінічні особливості та діагностика менінгітів. Менінгіальні симптоми.
  4. Поняття про енцефаліти.
  5. Етіологія енцефалітів.
  6. Морфологічні ознаки енцефалітів.
- III. Обговорення теоретичних питань:
  1. Етіологія, діагностика і патоморфологічні зміни при гнійних менінгітах, їх ускладнення.
  2. Етіологія, діагностика і патоморфологічні зміни при серозних менінгітах, їх ускладнення.
  3. Диференціальна діагностика змін ліквору при запальних захворюваннях ЦНС.
  4. Визначення поняття поліо- і лейкоенцефаліт, енцефаломієліт.
  5. Основні патофізіологічні механізми розвитку енцефалітів.
  6. Первинні полісезонні енцефаліти (епідемічний, герпетичний): особливості їх етіопатогенезу, патоморфології.
  7. Первинні сезонні енцефаліти (кліщовий, комариний): особливості їх етіопатогенезу, патоморфології.

8. Вторинні енцефаліти (кіровий, при краснусі, при повітряній віспі, вакцинальний): особливості їх етіопатогенезу, патоморфології.
9. Причини смерті при енцефалітах.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Туберкульозний менінгіт: етіологія, патогенез, патоморфологічні ознаки.
2. Ураження черепно-мозкових нервів при менінгітах.
3. Лейкоенцефаліт Шільдера та Ван-Богарта. Визначення, патогенез, патоморфологічні ознаки.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків.

Список рекомендованої літератури

1. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с.
2. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава: “УМСА”. – 2019. – 150 с.
3. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
4. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
5. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136с. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
6. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
7. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.

8. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с.
9. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010. – 149 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 36

Тема: Абсцеси мозку.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії змін, спричинених абсцесами мозку, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Абсцеси мозку. Вогнищевий енцефаліт. Піогенна мембрана.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття про абсцеси мозку;
2. Етіологія абсцесів мозку;
3. Класифікація абсцесів мозку;
4. Морфологічні ознаки.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Основні патофізіологічні механізми розвитку абсцесів мозку;
2. Стадії формування абсцесу головного мозку;
3. Можливі ускладнення та причини смерті при абсцесах мозку.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.73

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Клінічні особливості абсцесів мозку різної локалізації. Ускладнення. Причини смерті.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків.

Список рекомендованої літератури

1. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
2. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
3. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
4. Патоморфологія та гістологія : атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця : Нова Книга, 2016. – 800 с.
5. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.- Полтава, 2018. –208 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010. – 149 с.
10. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
11. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 37

Тема: Хвороба Альцгеймера.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії хвороби Альцгеймера, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Пресенільна деменція. Сенільна деменція. Старечий центральний амілоїдоз. Сенільні бляшки. Нейрофібрилярні переплетення. Хвороба Піка.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття про хворобу Альцгеймера.
2. Патогенез виникнення хвороби Альцгеймера;
3. Поняття про хворобу Піка.
4. Морфологічні ознаки.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Основні патофізіологічні механізми розвитку хвороби Альцгеймера.
2. Патоморфологічні ознаки хвороби Альцгеймера, макро- та мікроскопічні.
3. Причини смерті при хворобі Альцгеймера.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.75

Теми доповідей:

1. Хвороба Піка. Визначення, патогенез, патоморфологічні ознаки. Причини смерті..

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків.

Список рекомендованої літератури

1. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с.
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
4. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
5. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239с.
6. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
7. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с.
8. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160p.
9. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
10. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 38

Тема: Боковий аміотрофічний склероз.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії змін, спричинених боковим аміотрофічним склерозом, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Боковий аміотрофічний склероз. Пірамідні шляхи. Параліч. Парез. Бульбарний синдром. Псевдобульбарний синдром.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

- 1.Анатомо-фізіологічні особливості будови спинного та головного мозку;
- 2.Анатомо-фізіологічні особливості будови кірково-спинномозкового шляху

III. Обговорення теоретичних питань:

- 1.Визначення бокового аміотрофічного склероза.
- 2.Етіопатогенез бокового аміотрофічного склероза.
- 3.Клінічні форми та перебіг бокового аміотрофічного склероза.
- 4.Патоморфологічні ознаки бокового аміотрофічного склероза.
- 5.Причини смерті при боковому аміотрофічному склерозі. .

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей:

1. Бульбарні розлади, що можуть виникнути у хворих на боковий аміотрофічний склероз.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.77

IV. Підведення підсумків.

Список рекомендованої літератури

1. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с.
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Патоморфологія основних завврювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
4. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
5. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
6. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
7. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. –208 с.
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010. – 149 с.
10. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
11. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 39

Тема: Метастатичні пухлини нервової системи.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії змін, спричинених метастатичними пухлинами нервової системи, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Метастатичні пухлини нервової системи. Паранеопластичний синдром. Мієлітичний синдром. М'язовий параліч. Гіпертензійний синдром.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Головні гістологічні групи новоутворень ЦНС;
  2. Поняття про метастатичні пухлини нервової системи.
- III. Обговорення теоретичних питань:
1. Метастази раку легень, грудної залози, нирки, товстої кишки, сечового міхура у нервову систему. Макро-, мікроскопічна характеристика.
  2. Метастази злоякісних пухлин у нервову систему у дитячому віці (лейкемія, лімфома, остеогенна саркома, рабдоміосаркома, саркома Юінга). Морфологічна характеристика.
  3. Основні патофізіологічні механізми, які призводять до розвитку метастатичних пухлин нервової системи.
  4. Визначення поняття "паранеопластичний синдром", основні клінічні прояви.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо).

Теми доповідей:

1. Диференційна діагностика метастатичних пухлин нервової системи
2. Метастази раку передміхурової залози у нервову систему.
3. Метастази меланоми у нервову систему.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.79

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків.

Список рекомендованої літератури

1. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Медицина". – Х П. – 2019. – 420с.
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с.
4. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА". – Полтава, 2018. –208 с.
5. Патоморфологія основних завморувань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:"УМСА". – 2019. – 150 с.
6. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. – 239 с.
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160с.
11. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010. – 149 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 40

Тема: Інфекції жіночих статевих органів.

Мета: Поглиблення знань патоморфологічних змін при інфекційних захворюваннях жіночих статевих органів, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: інфекції нижнього відділу статевих органів, інфекції верхнього відділу статевих органів, специфічні та неспецифічні інфекційні захворювання жіночих статевих органів (ЖСО), ексудативне запалення, гнійне запалення, псевдоабсцес і абсцес, гранульоматозне запалення, клітини Пирогова-Лангханса, сифілітична гранульома (гума), поліпи, кондилома.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Фізіологічні захисні фактори і механізми від запальних захворювань в жіночих статевих органах.
2. Шляхи розповсюдження інфекції в ЖСО.
3. Види інфекційних захворювань ЖСО.
4. Патоморфологічні (макро- та мікроскопічні) зміни в ЖСО при інфекціях.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Етіологія і патогенез запальних процесів у ЖСО.
2. Групи запальних захворювань ЖСО.
3. Патоморфологічні зміни зовнішніх і внутрішніх статевих органів при неспецифічних інфекціях ЖСО.
5. Патоморфологічні зміни зовнішніх і внутрішніх статевих органів при специфічних інфекціях ЖСО(туберкульоз, сифіліс, гонорея, папілома вірусна інфекція, гострокінцева кондилома, герпесвірус, трихомоніаз).
6. Причини порушень менструальної функції та ускладнення перинатального періоду при гострому і хронічному запальному процесі матки і додатків.
7. ВІЛ і ураження ЖСО.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Макроскопічні і мікроскопічні характеристики різних видів гранульом (туберкульозна, сифілітична).
  2. Інфекції ЖСО, викликані внутрішньоклітинними паразитами (трихомоніаз, уреоплазма, гонорея).
  3. Характеристика інфекцій ЖСО при ВІЛ/СНІД.
При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).
- IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина.” – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.
10. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. – 199 с.
11. Pathomorphology of Common Diseases of Maxillofacial Area: навч. посіб. /

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 41

Тема: Непухлинна патологія шкіри зовнішніх статевих органів жінки.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при непухлинній патології шкіри зовнішніх статевих органів(ЗСО) жінки, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: фонові захворювання шкіри вульви(дистрофія вульви), передракові захворювання вульви, крауроз вульви, лейкоплакія вульви, дерматози вульви, гіпер- і паракератоз, акантоз, склероз, атрофія, дисплазія.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

- 1 Поняття фонових захворювань.
2. Класифікація фонових захворювань вульви.
3. Відмінність фонових захворювань вульви від предракових.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Класифікація фонових захворювань шкіри ЗСО жінки.
2. Особливості патоморфологічних змін при краурозі (склерозивний лишай) вульви.
3. Особливості патоморфологічних змін при лейкоплакії вульви (плоскоклітинна гіперплазія без ознак атипії клітин).
4. Загальна характеристика інших дерматозів вульви: плоский лишай, псоріаз, гострокінцева конділома, хронічні запальні захворювання вульви.
5. Предракові стани вульви (епітеліальна дисплазія різного ступеня прояву). Характерні патоморфологічні зміни.
6. Прогноз при раціональному лікуванні та при його відсутності.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Порівняльна характеристика фонових та передракових захворювань шкіри ЗСО жінки.

2. Гострокінцеві кондиломи, як фонове захворювання вульви.

3. Вплив імунодефіциту та вагітності на перебіг фонових та передракових захворювань ЗСО жінки.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. –208 с

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.

3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.

4. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. – 199 с.

5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.

6. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010.

7. Патоморфологія та гістологія : атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця : Нова Книга, 2016. – 800 с

8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.

9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.

10. Special pathomorphology : manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 42

Тема: Новоутворення вульви.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії при пухлинних утвореннях вульви, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: фіброма вульви, міома вульви, ліпома вульви, міксома (дивертикул Нукке), гемангіома, лімфангіома вульви, папілома вульви, гідраденома вульви, рак вульви.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Класифікація новоутворень вульви.
2. Види доброякісних новоутворень вульви.
3. Рак вульви: патогенез, форми, класифікація.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Класифікація доброякісних пухлин вульви.
2. Патоморфологічні зміни характерні для фіброми, міоми, ліпоми, папіломи, гемангіома та лімфангіома вульви.
3. Теорії патогенезу раку вульви.
4. Класифікація раку вульви за формою, гістологічною будовою, стадією, поширеністю процесу.
5. Макро-та мікроскопічні ознаки раку вульви.
6. Прогноз подальшого перебігу доброякісних пухлин і раку вульви залежно від проведеної терапії.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Особливості перебігу новоутворень вульви в залежності від стану організму (вагітність, набуті і вроджені імунodefіцити, похилий вік).

2. Міксома вульви (дивертикул Нукке): патогенез, макро- та мікроскопічні ознаки, клініка, прогноз, особливості перебігу.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина.” – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. – 199 с.
5. Патоморфологія : нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 43

Тема: Аномалії розвитку піхви

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії аномалій розвитку піхви, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: атрезія піхви, аплазія піхви, агенезія піхви, атрезія дівочої пліви.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Особливості онтогенезу жіночих статевих органів.

2. Онтогенез піхви. Зв'язок онтогенезу піхви з онтогенезом матки і вульви.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Атрезія піхви.

2. Аплазія піхви. Агенезія піхви.

3. Атрезія дівочої пліви.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна

Теми доповідей

1. Синдром Рокитанського-Кюстера-Майєра.

2. Подвоєння піхви.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

V. Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА" – Полтава, 2018. – 208 с

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.87

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина.”– Х II. – 2019. – 420 с.
4. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. –199 с.
5. Патоморфології: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 44

Тема: Зміни ендометрію при вживанні оральних контрацептивів.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії змін ендометрію при вживанні оральних контрацептивів (ОК), отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: ОК, контрацептивний ефект, ФСГ, ЛГ, ановуляція, rebound-ефект.

Обладнання: світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. ОК: групи, фармакологічний ефект.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Групи ОК і фармакологічний вплив різних груп.

2. Вплив ОК на продукцію гормонів.

3. Вплив ОК на судини, епітелій та інші структури ендометрію.

4. Вплив на секрецію маткових залоз.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Вплив ОК на інші органи репродуктивної системи.

2. Неконтрацептивні ефекти ОК

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ "УМСА". – Полтава, 2018. –208 с

2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.

3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Медицина". – Х II. – 2019. – 420 с.

4. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. – 199 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 45

Тема: Ендометриоз та аденоміоз.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії змін, що виникають при геніальному та екстрагенітальному ендометриозі, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: ендометриоз, аденоміоз, гетеротопія, залозиста гіперплазія ендометрія, АМК.

Обладнання: світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Фізіологія та морфологія менструального циклу.
2. Ендометріоз.
3. Аденоміоз.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Патогенез: етіологія, фактори ризику, основні теорії та концепції розвитку ендометріозу.
2. Класифікація ендометріозу.
3. Патоморфологічні зміни в органах при різних видах ендометріозу.
4. Патоморфологічні зміни в матці при аденоміозі в залежності від форми захворювання.
5. Загальна характеристика та лікування ендометріозу.
6. Вплив ендометріозу на репродуктивне здоров'я жінки.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Особливості перебігу ендометріозу в дитячому та підлітковому віці, під час вагітності та в післяклімактеричному періоді.
2. Зв'язок ендометріозу (аденоміозу) з іншими захворюваннями пухлинної та непухлинної природи.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина.” – Х ІІ. – 2019. – 420 с.
4. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. –199 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 46

Тема: Герміногенні пухлини чоловічих і жіночих статевих органів.
Метастатичні пухлини статевих органів

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії макро- та мікроскопічних змін, що виникають при герміногенних пухлинах чоловічих і жіночих статевих органів, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення і примінення знань в практичній діяльності. Вміння логічно

висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: герміногенні пухлини, герміноми, семінома, дисгермінома, ембріональна карцинома, хоріокарцинома, тератома, метастатичний рак, метастази Крукенберга; лімфогенне, гематогенне та імплантаційне метастазування.

Обладнання: світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час : 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, часмотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Особливості онтогенезу чоловічих і жіночих статевих органів.
2. Фізіологія запліднення.
3. Стадії розвитку злоякісних пухлин.
2. Метастази: поняття, види метастазування, форми.

III. Обговорення теоретичних питань

1. Герміногенні пухлини: поняття, етіологія, патогенез.
2. Класифікація герміногенних пухлин.
3. Герміногенні пухлини яєчків(семіноми).
4. Герміногенні пухлини яєчників(дисгерміноми).
5. Тератоми.
6. Хоріокарцинома.
7. Метастатичні пухлини вульви та піхви.
8. Метастатичні пухлини шийки матки.
9. Метастатичні пухлини матки та маткових труб.
10. Метастатичні пухлини яєчників. Метастази Крукенберга.
11. Метастатичні пухлини статевого члена, передміхурової залози і яєчок.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо.

Теми доповідей

1. Змішані герміногенні пухлини.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.93

2. Ембріональна карцинома.

3. Особливості метастазування пухлини залежно від її виду.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина.”– Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. – 199 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Срх, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 47

Тема: Мимовільний аборт та дострокові пологи.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії мимовільний аборт та дострокові пологи, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Невиношування вагітності (ранній спонтанний аборт, пізній спонтанний аборт, передчасні пологи). Мимовільний викидень (загроза викидня, викидень в ходу, неповний викидень, повний викидень). Істміко-цервікальна недостатність.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

1. Зміни в статевих органах при вагітності.
2. Класифікації патології вагітності та патології з боку плаценти.

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Групи підвищеного ризику з розвитку невиношування вагітності.
2. Основні патофізіологічні механізми невиношування вагітності.
3. Морфологічна діагностика мимовільного аборту, передчасних пологів.
4. Невиношування вагітності: групи підвищеного ризику, класифікація.
5. Макро- і мікроспопінні ознаки мимовільного аборту, класифікація.

III. Обговорення теоретичних питань:

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Діагностика, складові невідкладної медичної допомоги при загрозованих станах пов'язаних із мимовільним викиднем, можливі ускладнення.
2. Передчасні пологи.
3. Причини смерті при мимовільних абортах та передчасних пологах.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
5. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
6. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
7. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
8. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 48

Тема: Аномалії розвитку посліду. Послід при багатоплідній вагітності.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії аномалії розвитку посліду, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення.

Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Патологія посліду. Загальні періоди розвитку посліду. Аномалії розвитку, локалізації та відокремлення посліду. Порушення розвитку пуповини та плодових оболонок. Розлад матково-плацентарного кровообігу.). Специфічні ускладнення (синдром фето-фетальної трансфузії, дискордантний рост плодів, ЗВУР (затримка внутрішньоутробного розвитку), загибель одного з плодів, зрощені двійні.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Класифікація патології посліду.
2. Патогенез виникнення, генетична обумовленість патології посліду.
3. Морфологічні прояви патології посліду.
4. Послід при багатоплідній вагітності.
5. Патогенез багатоплідної вагітності, генетична обумовленість.
6. Морфологічні прояви багатоплідної вагітності.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Гістологічна будова посліду.
2. Основні патофізіологічні механізми патологічних процесів у посліді.
3. Періоди розвитку посліду.
4. Вади розвитку посліду (аномалії розвитку, локалізації, відокремлення посліду).
5. Вади розвитку пуповини (аномалії прикріплення, довжини та судин).
6. Поняття про центральне та периферичне прикріплення пуповини.
7. Патологія пупкового канатику (варикозне розширення пуповинної вени та хибні вузли пуповини з гіпертрофією вартонових драглів, гіпоплазія, перекрути).
8. Патологія плодових оболонок (передчасний розрив плодових оболонок, багатоводдя, маловоддя, амніотичні зрощення (тяжі Симонарта)). Причини розвитку.

9. Розлад матково-плацентарного кровообігу. Порушення материнського та плодового кровообігу.
10. Будова посліду при багатоплідній вагітності.
11. Основні патофізіологічні механізми багатоплідної вагітності.
12. Варіанти розвитку багатоплідної вагітності.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Ускладнення вагітності та пологів при вадах розвитку пуповини.
2. Морфологія посліду при гіпоксії плода і асфіксії новонародженого.
3. Синдром фето-фетальної трансфузії, дискордантний рост плодів.
4. Синдром затримки внутрішньоутробного розвитку плода (ЗВУР), морфологія, прогноз.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.

8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.
Інформаційні ресурси:
  1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
  2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 49

Тема: Плацента при переношеній вагітності.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії плаценти при переношеній вагітності, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Переношена та пролонгована вагітність. Фетоплацентарний комплекс при переношеній вагітності. Ступені зрілості плаценти. Стан плоду.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Морфологія плаценти при переношеній вагітності.
  2. Стан фетоплацентарного комплексу при переношеній вагітності.
- III. Обговорення теоретичних питань:

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Раннє дозрівання плаценти.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія : нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.
Інформаційні ресурси:
  1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
  2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 50

Тема: Послід при екстрагенітальній патології. Пухлини плаценти

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії плаценти при екстрагенітальній патології, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.100

Основні поняття: Екстрагенітальна патологія. Плацентарний поліп, деструючий пухирцевий замет, хоріокарцинома.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття про екстрагенітальну патологію.
2. Морфологія плаценти при цукровому діабеті.
3. Ускладнення з боку плода при цукровому діабеті.
4. Морфологічні зміни системи мати-плацента-плід при цукровому діабеті.
5. Передпухлинні стани плаценти.
6. Макроскопічні і мікроскопічні відмінності доброякісних і злоякісних новоутворень.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Адаптаційні зміни під час вагітності з екстрагенітальною патологією.
2. Морфологічні зміни системи мати-плацента-плід при серцево-судинних захворюваннях вагітної жінки.
3. Ускладнення з боку плода при серцево-судинних захворюваннях вагітної жінки.
4. Морфологічні зміни системи мати-плацента-плід при серцево-судинних захворюваннях вагітної жінки.
5. Класифікація ВООЗ гестаційної трофобластичної хвороби.
6. Пухлини (хоріокарцинома, трофобластична пухлина маточно-плацентарної ділянки, епітеліюдна трофобластична пухлина). Патогенез та причини розвитку.
7. Пухлинноподібні ураження (гіперплазія матково-плацентарної ділянки, вузлик матково-плацентарної ділянки).
8. Пухирцевий замет (повний, неповний, інвазивний). Відмінності та причини виникнення. Частота виникнення в залежності від віку.
9. Макро- і мікроскопічні ознаки гемангіоми (хорангіоми) плаценти.
10. Хоріотератома. Локалізація. Клінічне значення.
11. Мезенхімальна дисплазія плаценти.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Особливості кровообігу в фетоплацентарному комплексі у вагітних з серцево-судинними захворюваннями.
2. Хоріоангіома плаценти. Патогенез. Макро- і мікроскопічні ознаки.
3. Хоріокарцинома. Підводні камені в аналізі сироваткового хоріонічного гонадотропіну людини (бета-ХГЛ). Макро- і мікроскопічні ознаки патологічного новоутворення.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. –208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.102

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 51

Тема: Пологова інфекція

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії положової інфекції, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Пологова інфекція. Метрит. Параметрит. Ендометрит. Перитоніт. Сепсис (септицемія, септикопемія).

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Шляхи надходження інфекції до фетоплацентарного комплексу.
2. Морфологічні ознаки інфікування фетоплацентарного комплексу.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Запальні процеси статевих органів жінки і їх роль у інфікуванні фетоплацентарного комплексу.
2. Запалення в децидуальній оболонці (децидуїт), ворсинах плаценти (вілузит), міжворсинчастому просторі (інтервільозит), хоріональній та амніотичній оболонках (хоріоамніоніт), пуповині (фунікуліт).
3. Розповсюдження інфекційних процесів у посліді та їх наслідки.
4. Наявність метастатичних гнійних вогнищ. Макро- і мікроскопічні прояви.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.103

1. Сепсис пологового періоду.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія основних завворювань серцево-судинної системи: навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150 с.
7. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
8. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
9. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
10. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 52

Тема: Гіпопластичні стани кровотворення

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії гіпопластичних станів кровотворення, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Цитопенічні стани. Ростки кровотворення. Загальна схема кровотворення. Парціальна аплазія. Гострий агранулоцитоз. Амегакаріоцитарна пурпура. Спадкові гіпопластичні стани (анемія Фанконі, Ерліха та ін.).

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

- I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).
- II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)
  1. Загальна характеристика патологічних змін у системі крові.
  2. Зміни кількісного і якісного складу лейкоцитів, еритроцитів, тромбоцитів.
  3. Ростки кровотворення.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Поняття «гіпопластичні анемії».
2. Причини цитопенічних станів.
3. Клінічна характеристика, види гіпопластичних анемії, макро- та мікроскопічні прояви.
4. Критерії діагнозу гіпо-(а-)пластичної анемії.
5. Морфологічні ознаки гіпопластичних анемії.
6. Зміни кісткового мозку при гіпопластичних анеміях.

III. Обговорення теоретичних питань:

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Спадкові гіпопластичні анемії (Фанконі, Ерліха і т.п.).
2. Гіпоплазія кровотворення асоційована з інфекційними захворюваннями.
3. Гіпопластичні стани, асоційовані з інфільтративним ураженням кісткового мозку пухлиноподібними клітинами.
4. Гіпоплазія кровотворення, обумовлена хіміо \ променевою терапією,

трансплантацією кісткового мозку.

5. Гіпоплазія кровотворення, обумовлена іншими чинниками.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. –08 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфології: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 53

Тема: Коагулопатії

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.106

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії коагулопатій, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Тромбоцитарні захворювання. Тромбоцитопенія, тромбоцитопатія, коагулопатія. Геморагічний діатез за типом коагулопатії. Гемофілія А. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання (ДВЗ-синдром).

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

1. Загальна характеристика патологічних змін у системі крові.
2. Зміни кількісного і якісного складу тромбоцитів.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Морфологічна характеристика тромбоцитопенії, тромбоцитопатії та коагулопатії.
2. Класифікація, фактори виникнення та патогенез коагулопатій.
3. Генетична обумовленість коагулопатій. Аутоімунні форми коагулопатій.
4. Механізми розвитку ДВЗ-синдрому.
5. Набуті форми якісних аномалій тромбоцитів.
6. Макро- і мікроспопічна характеристика змін в організмі людини при геморагічних синдромах.

III. Обговорення теоретичних питань:

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові (ДВЗ-синдром).
2. Хвороба фон Вілебранда.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть,

поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018.–208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфології: збірник тестових завдань: навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац.. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 54

Тема: Спленомегалія. Новоутворення селезінки.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії селезінки, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно

висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Спленомегалія. Доброякісні та злоякісні новоутворення селезінки. Особливості метастазування. Класифікація новоутворень та загальні прояви.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

1. Будова селезінки.
  2. Основні функції селезінки.
  3. Загальна характеристика патологічних змін у селезінці.
  4. Поняття про моноклеарно-фагоцитарну систему.
  5. Загальна характеристика доброякісних та злоякісних новоутворень селезінки.
- Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Етіологія потенційних причин спленомегалії.
2. Механізм збільшення селезінки.
3. Класифікація спленомегалії.
4. Макро- і мікроспопідні прояви захворювань, які спричиняють спленомегалію.
5. Причини розвитку новоутворень селезінки.
6. Класифікація кист селезінки за R. Fowle (первинні та вторинні кисти селезінки).
7. Класифікація пухлин селезінки за L. Morgenstern.
8. Пухлиноподібні зміни (непаразитарна киста, гемартома).
9. Васкулярні пухлини: доброякісні (гемангіома, лімфангіома, гемангіоендотеліома, гемангіоперицитома); злоякісні (гемангіосаркома, лімфангіосаркома, гемангіоендотеліальна саркома, злоякісна гемангіоперицитома)

III. Обговорення теоретичних питань:

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікарів-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Секвестраційна криза селезінки.
2. Характеристика лімфоїдної тканини

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. –Полтава : УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 55

Тема: Гемабластози. Принципи класифікації. Гострі лейкемії. Хронічні лейкемії.
Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії селезінки, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно

висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Лейкемія. Мієлодиспластичні синдроми. Гостра лейкемія. Лейкемічний провал. Нейролейкемія. Повна ремісія. Індукція ремісії. Цитохімічні форми гострої лейкемії. Провідні синдроми. Хронічні лейкемії мієлогенного походження. Хронічні лімфопроліферативні захворювання.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

1. Поняття пухлини і місце гемабластозів серед інших типів пухлин.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Загальне поняття про гемабластози та лімфоми.
2. Оцінка загального стану хворого за шкалою ECOG (Eastern Cooperative Oncology Group).
3. Класифікація гемабластозів.
4. Патологоанатомічна характеристика гемабластозів.
5. Причини геморагічного синдрому при лейкозах.
6. Диференціальний діагноз гемабластозів.
7. Принципи класифікації гострих лейкемій.
8. Класифікація хронічних лейкемій.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Обґрунтувати, сформулювати попередній та клінічний діагноз гострої лейкемії в типовому випадку згідно класифікації.
2. Трактуювання результатів цитоморфологічного, цитохімічного, цитогенетичного та цитоімунного аналізів.
3. Трактуювання мієлограми при хронічних лейкеміях.
4. Діагностичне значення трепанобіопсії клубової кістки при хронічних лейкеміях.
5. Перелік додаткових інструментальних досліджень, які застосовуються для виявлення спленомегалії, гепатомегалії, збільшення внутрішніх лімфовузлів, лейкемічних інфільтратів у різних органах та тканинах.
6. Ускладнення хронічної лейкемії.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Шкала ECOG (Eastern Cooperative Oncology Group), історія питання, застосування.
2. Мієлоїдна саркома. Морфологічні ознаки.
3. Хлоролейкоз. Морфологічні ознаки.
4. Мієлодиспластичні синдроми.

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфології: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. – 239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, B. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.112

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 56

Тема: Лімфоми Ходжкіна. Лімфоми неходжкінські.

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії лімфом ходжкінських, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Лімфоми Ходжкіна. Некласичний варіант. Класичний варіант. Неходжкінські лімфоми. Лімфосаркома. Лімфоцитома. Стадіювання за ВООЗ та Ann-Arbor.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційні заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

1. Етіологія і патогенез лімфоми Ходжкіна.
2. Клініка лімфоми Ходжкіна.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

1. Гістологічна класифікація ходжкінських лімфом. Класифікація за стадіями.
2. Ознаки інтоксикації при лімфомі Ходжкіна, її клінічне значення.
3. Макроскопічні зміни та мікроскопічні зміни при лімфомі Ходжкіна.
4. Неходжкінські лімфоми. Визначення та етіопатогенез, гістологічна класифікація за ВООЗ.
5. Макро- і мікроскопічні ознаки неходжкінських лімфом.

III. Обговорення теоретичних питань:

1. Обґрунтувати, сформулювати попередній та клінічний діагноз гострої лейкемії в типовому випадку згідно класифікації.
2. Обґрунтувати, сформулювати попередній та клінічний діагноз гострої та хронічної лейкемії в типовому випадку згідно класифікації.
3. В-клітинні пухлини, що розвиваються із попередників В-лімфоцитів.

4. Т-клітинні та НК-клітинні пухлини, що розвиваються з попередників Т-лімфоцитів.
5. Т-клітинні лімфоми, що розвиваються з периферичних (зрілих) Т-лімфоцитів.
6. Стадіювання неходжкінських лімфом відповідає системі Ann-Arbor у модифікації Costwolds.
7. Гістологічні варіанти неходжкінських лімфом.
Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Неходжкінські лімфоми.
2. Лімфома Беркітта.
3. Парапротеїнемічні лімфоми

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”. – Полтава, 2018. –208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с.
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава: УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред.. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskiy, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Семінарське заняття № 57

Тема: Дослідження червоного кісткового мозку та лімфовузлів при гемобластозах

Мета: Поглиблення знань патологічної анатомії кісткового мозку, отриманих в процесі вивчення предмета; сприяння розвитку творчого мислення. Вміння логічно висловлювати і аргументувати свої думки, слухати один одного, продуктивно критикувати.

Основні поняття: Трепанобіопсія. Мієлограма. Імуногістохімія. Імуноцитохімія. Імунофлуоресценція.

Обладнання: Світловий мікроскоп, мікропрепарати, мікропрепарати, таблиці, комп'ютер.

Навчальний час: 2 години.

План

I. Організаційний заходи (привітання, перевірка присутніх, повідомлення теми, мети заняття, мотивація лікарів-інтернів щодо вивчення теми).

II. Контроль опорних знань (фронтальне опитування з основної термінології)

- 1.Будова кісткового мозку.
- 2.Загальні відомості про мієлоцитопоез.
- 3.Загальні відомості про лімфоцитопоез.
- 4.Загальна характеристика патологічних змін.

Питання для перевірки базових знань за темою семінару:

- 1.Технічні аспекти гістологічного дослідження кісткового мозку.
- 2.Цитологічне дослідження пунктату кісткового мозку (мієлограма).
- 3.Мікроскопічне дослідження кісткового мозку.
- 4.Забарвлення гематологічних препаратів.
- 5.Ідентифікація складових елементів.
- 6.Поляризаційна мікроскопія.
- 7.Сучасні імуноморфологічні методики (імуногістохімія, імуноцитохімія, імунофлуоресценція).

8.Методики трансмісійної електронної мікроскопії.

9.Пункційні біопсії лімфатичних вузлів.

III. Обговорення теоретичних питань:

1.Обґрунтувати, сформулювати попередній та клінічний діагноз гострої та хронічної лейкемії в типовому випадку згідно класифікації.

Обговорення теоретичних питань може відбуватися у формі відповідей на поставлені запитання, диспутів, дискусій, виступів з доповідями, обговорення доповідей та рефератів, рецензування відповідей лікаря-інтерна тощо)

Теми доповідей

1. Відмінності одержання і дослідження кісткового мозку в історичному аспекті

При підготовці доповіді, аналітичного огляду тощо, лікарі-інтерни можуть, поряд з цим, готувати дидактичні наочні посібники у вигляді таблиць, кодограм, слайдів, малюнків, портретів відомих фахівців, препаратів тощо).

IV. Підведення підсумків

Список рекомендованої літератури

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.– Полтава, 2018. – 208 с
2. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136 с
3. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420 с.
4. Патоморфологія: збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня;УМСА:Полтава УМСА, 2020. –239 с.
5. Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с
6. Патоморфологія та гістологія: атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 800 с
7. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
8. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
9. Special pathomorphology: manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskyi, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022. – 160 p.

Інформаційні ресурси:

Методична розробка семінарського заняття, ОПП «Медицина», дисципліна: «Патологічна анатомія» стор.116

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>